Списание за наука
„Ново знание“
ISSN 2367-4598 (Online)
Академично издателство „Талант“
Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

New Knowledge
Journal of Science
ISSN 2367-4598 (Online)
Academic Publishing House „Talent“
University of Agribusiness and Rural Development - Bulgaria

http://science.uard.bg

A COMPARISON BETWEEN BURN-OUT SYNDROME AND THE PSYCHOSOCIAL CLIMATE BETWEEN EMPLOYEES IN THE SECURITY SYSTEM

Plamen Fotev
Medical Institute of the Ministry of Interior, Sofia, Bulgaria

Abstract: The article presents a study of the relationship between the burn-out syndrome and the psycho-social climate among employees working in the security sector.
Keywords: burn-out syndrome, psycho-social climate, security sector.

СРАВНЕНИЕ МЕЖДУ БЪРНАУТ СИНДРОМА И ПСИХОСОЦИАЛНИЯ КЛИМАТ СРЕД СЛУЖИТЕЛИ В СИСТЕМАТА НА СИГУРНОСТТА

Пламен Фотев
Медицински институт на МВР - София

Резюме: Статията представя изследване на връзката между бърнаут синдрома и психосоциалния климат сред служители, работещи в сектора на сигурността.
Ключови думи: бърнаут синдром, психосоциален климат, сектор сигурност.

ВЪВЕДЕНИЕ

Burn-out синдромът е анализиран от Хърбърт Фройденбергер през 1974 г. първоначално под понятието „прегарям” като отрицателно въздействие на професионалното претоварване, вътрешно дистанциране, свързано с психическо изчерпване и снижение на постиженията. Синдром на стрес се наблюдава при професии,

при които са водещи т. нар. „човек-човек” взаимодействия, основно в обслужващата сфера [4-6]. Имайки предвид Международната класификация на болестите, някои автори приемат, че изпепеляването се покрива с тази на голям депресивен епизод по смисъла на МКБ 10 [1-3, 12-13]. Самото понятие Burn-out е въведено от Фройденбергер и Маслач през 1974 г. в резултат от техните наблюдения по време на войната, когато стресовите фактори се провокират основано от екстремни ситуации. През призмата на организационото управление водещите прояви на изпепеляването се определят от проблемния ситуационен мениджмънт [1, 7-9, 12]. Факторите, оказващи влияние върху нивата на тревожност, са условията на живот (качество, сигурност, удоволствие), условията на труд (мотивация, сигурност, удовлетворение), организация на работния процес, психологическият климат и др. [1, 10, 12].

Проблемът за психологическия климат в организациите е актуален както на национално ниво, така и в глобален мащаб. Комплексното проучване на съществуващия психологически климат в организациите на сигурността би допринесло за изясняване на конкретни въпроси, свързани с управленската компетентност [1, 11-13].

Цел на изследването е наличието или отсъствието на корелационна връзка между Бърнаут синдрома и психосоциалния климат сред работещите в системата на сигурността.

Задача на изследването е да се провери връзката между бърнаут и психосоциалния климат сред служители, работещи в сектора на сигурността.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Изследването обхваща 64 служители от различни организации, занимаващи се с дейности в областта на сигурността, от които 38 (59,37%) мъже и 26 (40,63%) жени. Причината изследваните лица да са повече мъже отколкото жени е спецификата на работата и желанието за професионално развитие в това направление. В изследването са използвани два психологически въпросника за изследване на професионално изпепеляване (бърнаут – MBI) и за измерване на психологическия климат. Възрастта на изследваната група варира в границите от 23 г. до 57 г. (средна възраст 37,81±4,2). Не се установява статистически значима разлика за средната възраст, както и нза трудовия стаж между мъже и жени (P>0,05).

Психологически въпросник за измерване на бърнаут синдром (MBI)

Използвани е стандартизираният тест на Кристина Маслах за оценка на емоционално изтощение, деперсонализация и личностни постижения (MBI). За анализ на данните се прилага корелационен анализ. MBI се състои от 22 въпроса, които като резултат разпознават и дефинират три отделни компонента: „Емоционалното изтощение“, „Деперсонализацията“ (предимно негативно отношение към себе си и към другите, социално оттегляне и дори враждебност) и „Понижаването на собствените постижения“ (ПСП), което се характеризира с намален интерес към професионално развитие и усъвършенстване [1, 12, 13].

Въпросник за измерване на психологическия климат (IMPC)

Тестът на Койс и Декотис обхваща осем категории на възприятие за психологическия климат: „сплотеност“, „доверие“, „подкрепа“, „честност“, „автономност“, „натиск“, „признание“ и „иновация“, и се попълва индивидуално. Първото измерение представлява нормите на организацията и е описано по отношение на политиката J за „Сплотеност“ (С), „Доверие“ (Д), „Подкрепа“ (По) и „Честност“ (Ч). Второто измерение на психологическия климат описва механизмите на

организационната структура – възнаграждение и контрол и се характеризира с помощта на „Автономия“ (А), „Натиск“ (Н), „Признание“ (Пр) и „Иновация“ (И) [1, 12].

Статистически анализи

Анализът на данните е извършен с помощта на описателни и аналитични статистически методи. В проучването е изчислен корелационният коефициент на Спирмън, за да се оцени асоциацията между IMPC и резултатите от MBI и в същото време да се измери силата и посоката на всяка от тези асоциации. За ниво на значимост на нулевата хипотеза е възприето P<0,05. Статистическата обработка е извършена с помощта на статистическия софтуерен продукт SPSS v. 17 (Statistical Package for Social Sciencies).

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

При мъжете и жените с между 3 и 10 години трудов стаж има съвпадение на стойностите за наличие на емоционално изтощение (10,32%). Деперсонализацията сред мъже (5,36%) и жени (8,25%) е в степен „ниска“ с трудов стаж между 1 и 9 години и административна дейност. При оперативните служители деперсонализацията е в степен „средна“ при мъжете (31,58%).

Таблица 1. Връзка между бърнаут синдром и психосоциални фактори сред служители в сигурността

	Сплотеност	Доверие
Емоционално изтощение (ЕИ)		-,648**
Деперсонализация	-,526**	

** Корелации с ниво на значимост p<0,01.

Открита е обратна корелация, че деперсонализацията нараства, когато сплотеността намалява в екипа на служителите от областта на сигурността (-0,526; p<0,5). Открита е обратна корелационна зависимост на емоционално изтощение с отсъствие на фактор „доверие” на работното място сред служителите в областта на сигурността (- 0,648 ; p<0,5).

При изследването, свързано с професионалното изпепеляване на служителите в областта на сигурността, е открито емоционално изтощение с ниски нива при 24,5% от изследваните лица, 49,6% със средно ниво и 25,9% с високо ниво. Нивата на деперсонализация са ниски при 48,2%, средни при 28,4% и високи при 23,4%. Работоспособността е с висока нива на изследваните лица при 58,1%, със средни нива при 31,5% и с ниски нива при 10,4%. Служителите в административните звена са с по-ниски нива на емоционално изтощение, съпоставими с оперативните служители, при които отбелязваме високи нива. Другата разлика, която се открива, е относно деперсонализацията, където работещите в административните сектори са отново с по-ниски нива за разлика от оперативните служители, която е отново с високи нива. За скала „лични постижения“ не се открива статистически значима разлика между изследваните лица.

ЛИТЕРАТУРА

1. Стоянов Др., Тилов Б., Димитрова Д., Асенова Р., и др., Личност, психоклимат и синдром на професионалното изпепеляване. Изток-Запада, 2012, ISBN 978-619-152-152-4.

2. Bohle A, M Baumgrtel, ML Gotz, EH Muler, D.Jocham. Burn-out of Urologists in the Country of Schleswigholstein, Germany: A Comparison of Hospital and Privite Practice Urologists. The Journal of Urology 2001; 16(4): 1158-1161.

3. Chamberlain, K., Zika, S., 1990. The minor events approach to stress: support for the use of daily hassles. Br. J. Psychol. 469–481.

4. Cloninger, CR, AH Zohar. Personality and the perception of health and happiness, Journal of Affective Disorders 2011; 128 (1-2):24–32.

5. Embriaco N, L Papazian, N Kentish-Barnes, F Pochard, E Azoulay, Burnout syndrome among critical care healthcare workers Curr Opin Crit Care 2007;13: 482–488.

6. Garrett DK, McDaniel AM. A New Look at Nurse Burnout: The Effects of Environmental Uncertainty and Social Climate Journal of Nursing Administration: 2001 Feb; 31(2): 91-96.

7. Gundersen L. Physician Burnout. Annals of Internal Medicine 2001; 135 (2): 145-148.

8. Hansen N , M Sverke, K Naswall, Predicting nurse burnout from demands and resources in three acute care hospitals under different forms of ownership: A cross-sectional questionnaire survey, International Journal of Nursing Studies 2009; 46: 96–107.

9. Hsy K, Marshall, V. Prevalence of depression and distress in a large sample of Canadian residents, Interns and Fellows. Am. J. Psychiatry 1987; 144: 1561–1566.

10. Maslach Chr. SE Jackson. Burnout in Health Professionals: A Social Psychological Analysis in Social Psychology of Health and Illness, edited by Glenn S Sandera, Jerry Suls, Lawrence Elbraum Associated, 1982, ISBN 0-8058-0554-0.

11. Potter C. To what extent do nurses and physicians working within the emergency department experience burnout: a review of the literature. Australasian Emergency Nursing Journal 2006; 9:57-64.

12. Stoyanov Dr., Tilov B. at al., New Model of Burn Out Syndrome: Towards Early Diagnosis and Prevention. 2014 River Publishers, Aalborg. ISBN: 978-87-93102-70-5 (Print); 978-87-93102-71-2 (Ebook).

13. Tilov, B., Iliev Y., Comparative study of burnout and psychological climate among toxicology wards employees, Bulgarian Medicine Journal Vol.4 №1, 2014, 18-22, ISSN 1314-3387.